

УДК 371.398

У артыкуле прадстаўлены вопыт стварэння вайбер-суполкі «Этнаклуб», асноўная мэта якой – развіццё этнакультурнай кампетэнцыі педагагічных работнікаў устаноў дашкольнай адукацыі.

The article presents the experience of creating the “Ethnoclub” viber group, the main idea of which is the development of the ethnocultural competence of preschool teachers.

ВАЙБЕР-СУПОЛКА «ЭТНАКУБ» ЯК СРОДАК РАЗВІЦЦЯ ЭТНАКУЛЬТУРНАЙ КАМПЕТЭНЦЫІ ПЕДАГАГІЧНЫХ РАБОТНІКАЎ

А. В. Кахноўская,

дацэнт кафедры менеджменту і адукацыйных тэхналогій
Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі
БДПУ імя Максіма Танка, кандыдат педагагічных навук

Развіццё этнакультурнай кампетэнцыі педагагічных работнікаў з’яўляецца актуальнай задачай сучаснай сістэмы дашкольнай адукацыі. Гэта звязана, у першую чаргу, з неабходнасцю навучання выхавальнікаў грамадства арганізоўваць адукацыйны працэс па далучэнні дзяцей дашкольнага ўзросту да роднай (беларускай) мовы, этнічнай культуры, а таксама працу з законнымі прадстаўнікамі выхаванцаў на беларускай мове.

Акрамя таго, згодна з інструктыўна-метадычным пісьмом Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь «Аб арганізацыі ў 2020/2021 навучальным годзе адукацыйнага працэсу ва ўстановах адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйную праграму дашкольнай адукацыі, адукацыйную праграму спецыяльнай адукацыі на ўзроўні дашкольнай адукацыі, адукацыйную праграму спецыяльнай адукацыі на ўзроўні дашкольнай адукацыі для асоб з інтэлектуальнай недастатковасцю», з мэтай стварэння максімальна спрыяльных умоў для развіцця маўленчых навыкаў, далучэння выхаванцаў да беларускай нацыянальнай культуры, паспяховасці фарміравання двухмоўя павінна стварацца камунікатыўнае асяроддзе, якое забяспечвае ўключэнне дзвюх моў у разнастайныя віды дзіцячай дзейнасці, а таксама правядзенне спецыяльна арганізаваных форм адукацыйнага працэсу ў адпаведнасці са зместам вучэбнай праграмы дашкольнай адукацыі. Варта звярнуць увагу на стварэнне адпаведнага развіццёвага прадметна-прасторавога асяроддзя, павышэнне прафесійнага ўзроўню педагагічных работнікаў у пытаннях

лінгвістычнага і маўленчага развіцця выхаванцаў ва ўмовах блізкароднаснага двухмоўя [2].

У сувязі з дадзенымі аспектамі Інстытутам павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі БДПУ былі распрацаваны навучальныя праграмы стажыровак кіруючых работнікаў і спецыялістаў для педагогаў дашкольнай адукацыі, накіраваныя на развіццё іх этнакультурнай кампетэнцыі па праблемах стварэння беларускамоўнай адукацыйнай прасторы ва ўстанове дашкольнай адукацыі як умовы далучэння выхаванцаў да роднай мовы і этнічнай культуры.

Яшчэ адным сродкам развіцця этнакультурнай кампетэнцыі, павышэння прафесійнага ўзроўню педагогічных работнікаў у пытаннях маўленчага і этнакультурнага развіцця выхаванцаў ва ўмовах блізкароднаснага двухмоўя, іх далучэння да беларускай этнічнай культуры стала стварэнне адукацыйнай прасторы «Вайбер-суполка «Этнакуб».

Адукацыйная прастора «Вайбер-суполка «Этнакуб» была распрацавана з улікам падзейнага падыходу, цесна звязанага ў педагогіцы з феноменам талерантнасці, цярыплінасці. Сутнасць гэтага падыходу заключаецца ў разуменні асобы, яе матываў, памкненняў, жаданняў. Ствараючы дадзеную прастору, мы арыентаваліся на палажэнне Н. Л. Сіліванавай, якая лічыць, што ўмовай эфектыўнага функцыянавання розных мадэлей выхаваўчай прасторы з'яўляюцца наступныя: наяўнасць мэты, якая падзяляецца ўсімі ўдзельнікамі працэсу яе стварэння; адзіная педагогічная канцэпцыя, арыентаваная на прыярытэты гуманістычных каштоўнасцей; «мяккая» структура прасторы, яе падзейнасць, дыялогавы рэжым стварэння; разгалінаваная сістэма адносін паміж рознымі кампанентамі, суб'ектамі [5]. Спынімся падрабязна на кожнай з вышэй пералічаных умоў.

1. Наяўнасць мэты, якая падзяляецца ўсімі ўдзельнікамі адукацыйнай прасторы.

Мэта вайбер-суполкі «Этнакуб» як сэнсавага ядра адукацыйнай прасторы, галоўны фактар яе функцыянавання і развіцця, заключаецца ў тым, каб стварыць умовы для павышэння прафесійнага ўзроўню педагогічных работнікаў, дапамагчы ім эфектыўна трансліраваць этнічную культуру ў адукацыйнае асяроддзе сучаснай установы дашкольнай адукацыі, працу з бацькамі. У той жа час вайбер-суполка базіруецца на ідэях асобна арыентаванай адукацыі, якія абумовілі наступныя педагогічныя прынцыпы:

- ✓ гуманізацыі, дзе кожны з удзельнікаў суполкі разглядаецца як суб'ект уласнай дзейнасці этнакультуратворчага зместу;
- ✓ культураадпаведнасці – наяўнасць у месце вайбер-суполкі «Этнакуб» базавых універсальных этнічнай культуры беларусаў, што забяспечвае больш

глыбокае пазнанне свайго народа, найбліжэйшага сацыяльнага асяроддзя, культуры свету;

✓ *інтэграцыйнасці* – магчымасць выкарыстання этнакультурнага зместу ў розных відах дзейнасці ўдзельнікаў вайбер-суполкі, як у рабоце з выхаванцамі, так і ў калектыве педагагічных работнікаў, бацькоў, а таксама аднадумцаў;

✓ *псіхалагічнага камфорту* – стварэнне атмасферы добразычлівасці і ўзаемаразумення паміж суб'ектамі вайбер-суполкі «Этнакуб».

2. *Адзіная педагагічная канцэпцыя вайбер-суполкі «Этнакуб».*

Педагагічная канцэпцыя заснавана на тым, што адукацыйная прастора «Вайбер-суполка «Этнакуб» функцыянуе на аснове наступных базавых ўніверсальных этнічнай культуры беларусаў: суб'ектных, праксеалагічных, аксіялагічных, сяміятычных, прадметных, архетыпова-міфалагічных, трансляцый і ўзнаўлення этнакультурнага вопыту [4]. Змест адукацыйнай прасторы вайбер-суполкі карэлюе са зместам прасторы этнакультурнага выхавання дзяцей дашкольнага ўзросту [1] і прадстаўляе сабой цэласнае, сістэмна арганізаванае этнакультурна ўзбагачанае асяроддзе, арыентаванае на базавыя ўніверсальныя этнічнай культуры беларусаў.

Структурнымі кампанентамі зместу адукацыйнай прасторы «Вайбер-суполка «Этнакуб» выступаюць наступныя:

✓ *суб'ектныя* – асоба, сацыяльная група, этнас, народ (інфармаванне ўдзельнікаў суполкі пра выбітных асоб, абмеркаванне іх унёска ў працэс развіцця беларускай мовы, этнічнай культуры і інш.), сістэма ўзаемаадносін суб'ектаў вайбер-суполкі (выхавальнікаў, музычных кіраўнікоў, дэфектлагаў, загадчыкаў і намеснікаў загадчыкаў устаноў дашкольнай адукацыі, выкладчыкаў ПКіП БДПУ) будуюцца з улікам вызначэння семантычнага (сэнсавага) цэнтра, вакол якога фарміруецца культурнае асяроддзе;

✓ *праксеалагічныя* – рэпрадуктыўныя, рэпрадуктыўна-прадуктыўныя, прадуктыўна-рэпрадуктыўныя, прадуктыўна-творчыя віды дзейнасці (ініцыяванне арганізацыі і правядзення ва ўстанове дашкольнай адукацыі розных відаў сумеснай культуратворчай дзейнасці, падтрымка ініцыятывы і цікавасці да яе);

✓ *аксіялагічныя* – каштоўнасныя адносіны, ідэалы, нормы, ацэнкі, каштоўнасныя арыентацыі: мы арыентуемся на каштоўнасці, істотна значымыя для кожнага з суб'ектаў адукацыйнай прасторы «Вайбер-суполка «Этнакуб»: самі каштоўнасці знаходзяць адлюстраванне ў ідэалах, нормах, этнічных правілах, прынцыпах, якія пакладзены ў аснову ўзаемадзеяння паміж паміж удзельнікамі камунікацыі;

✓ *сяміятычныя* – знак, сімвал, тэкст, кантэкст, код, культурныя камунікацыі суб'ектаў: паколькі знакі, сімвалы этнічнай культуры

прысутнічаюць у кожнай яе падсістэме і абумоўліваюць адрозненне этнакультуры беларусаў ад этнакультур іншых этнасаў, дадзены змест набывае асаблівую значнасць; падчас арганізацыі адукацыйнай пляцоўкі вайбер-суполкі былі ўлічаны ўсе аспекты, звязаныя з сяміятычнай сферай – малюнкi, фотаздымкі, колеравая палітра, фонавыя застаўкі; акрамя таго змест працы ўключае знаёмства удзельнікаў суполкі з арнаментальнымі этнічнымі матывамі, сіваламі Беларусі і інш.;

✓ *прадметныя* – прадметнае асяроддзе этнічнай культуры: адным з накірункаў працы вайбер-суполкі з’яўляецца азнаямленне яе ўдзельнікаў з прадметамі рэальнага свету, а таксама свету міфаў, казак, якія даюць абагульненае ўяўленне пра жыццё беларусаў;

✓ *архетыпова-міфалагічныя* – архетыпы, міфы, казкі, паданні, легенды. Разглядаючы ролю архетыпова-міфалагічных універсалій у этнакультурным выхаванні, мы прымаем пад увагу яе асаблівасці, што заключаюцца ў канцэнтрацыі народнага вопыту, арганізацыі, захаванні і перадачы яго новым пакаленням; узаемадзеянне суб’ектаў «Этнаклуба» накіравана на тое, каб больш глыбей пазнаёміцца з архетыпова-міфалагічнай складовай этнічнай культуры, метадамі і прыёмамі яе інтэграцыі са зместам адукацыі ў сучасным дзіцячым садзе, шляхамі ўключэння ў работу з бацькамі, а таксама сямейнае выхаванне;

✓ *трансляцыі і ўзнаўлення этнакультурнага вопыту* – значнае месца адводзіцца звычайна, абрадам і святам як традыцыйным формам трансляцыі і ўзнаўлення культурнага вопыту: так, падчас падрыхтоўкі да свята ўдзельнікі вайбер-суполкі маюць магчымасць сумесна вызначыць галоўную ідэю народнага свята; месца выхавальніка, музычнага кіраўніка ў агульнай этнакультуратворчай прасторы падчас падрыхтоўкі да свята; размеркаваць функцыі паміж усімі суб’ектамі, што ўключаны ў працэс падрыхтоўкі і правядзення свята; сумесна распрацаваць мадэль сцэнарыя народнага свята.

На аснове базавых універсалій этнічнай культуры можна відазмяняць існуючыя і ствараць новыя адукацыйныя прасторы, якія адпавядаюць патрэбам выхавальнікаў, музычных кіраўнікоў, дэфекталагаў і інш., а таксама магчымасцям педагогічных работнікаў.

3. *Падзейнасць, дыялогі рэжым стварэння вайбер-суполкі.*

Рэалізацыя падзейнага падыходу ў педагогіцы прадугледжвае наяўнасць у адукацыйнай прасторы яркіх, эмацыянальна насычаных, незабыўных спраў, якія значымыя і прывабныя як для калектыву, так і для асобы. Гэтыя справы разглядаюцца ў якасці своеасаблівых вех выхаваўчага працэсу, якія ўзнікаюць як інавацыі і паступова становяцца традыцыйнымі. Гэты падыход дазваляе арганізаваць выхаваўчы працэс на аснове сумеснай дзейнасці, пабудаванай на прынцыпах дыялогу, агульных каштоўнасцей, што

спрыяе дасягненню агульнай мэты, адкрытых і канструктыўных зносін, раўнапраўя ў сумеснай культуратворчай дзейнасці [5].

У адносінах да вайбер-суполкі падзейнасць і дыялогавы рэжым заключаюцца ў першую чаргу ў самой арганізацыі зносін. Для таго каб зносіны сталі эфектыўнымі, сумесна з педагогічнымі работнікамі былі выпрацаваны правілы камунікацыя ў суполцы.

Правілы камунікацыі ў адукацыйнай прасторы «Вайбер-суполка «Этнакуб»

1. Наша суполка створана з мэтай інфармавання, кансультавання педагогічных работнікаў па пытаннях арганізацыі беларускамоўнай адукацыйнай прасторы ва ўстанове дашкольнай адукацыі, далучэння дзяцей дашкольнага ўзросту да беларускай этнічнай культуры, а таксама для абмеркавання адпаведных пытанняў.

2. Створым беларускамоўнае камунікатыўнае асяроддзе! Інфармацыя ў групе, зварот адзін да аднаго – пераважна на беларускай мове.

3. Форма зварота – па імені на роднай (беларускай) мове.

4. У групе абмяркоўваецца толькі тое, што тычыцца тэмы адукацыйнай прасторы «Вайбер-суполка «Этнакуб»: думкі, ідэі, якія ўзнікаюць у працэсе камунікацыі.

5. Калі Вы хочаце звярнуцца да пэўнага ўдзельніка вайбер-суполкі – пішыце асабістыя паведамленні.

6. Калі Вы згодныя з паведамленнем, ідэяй, думкай суразмоўцы, то нажміце «сэрца» побач з гэтым паведамленнем.

7. Па магчымасці рабіце каментарыі адным паведамленнем, не разбівайце свае пасланні (думкі, меркаванні) на асобныя словы, сказы.

8. Ваша паведамленне атрымліваюць усе, хто з'яўляецца ўдзельнікамі адукацыйнай прасторы «Вайбер-суполка «Этнакуб». Час актыўнасці – з 9.00 да 21.00. Калі Вам перашкаджаюць паведамленні, адключыце іх, калі ласка.

Памятайце, што Вы тут не адны!

4. *Разгалінаваная сістэма адносін паміж рознымі кампанентамі, суб'ектамі адукацыйнай прасторы.*

Канструяванне адукацыйнай прасторы «Вайбер-суполка «Этнакуб» павінна засноўвацца на катэгорыі «адносіны», якая арыентуе на сувязь, зададзеную або задаваемую паміж суб'ектамі, прадметамі і сэнсавымі ўтварэннямі, прадстаўленымі ў ёй [3]. Пры пабудове адукацыйнай прасторы вайбер-суполкі мы кіраваліся наступнай сістэмай адносін:

✓ адносіны паміж суб'ектамі, якія «насяляюць» адукацыйную прастору «Вайбер-суполка «Этнакуб»;

✓ адносіны паміж базавымі ўніверсальямі этнічнай культуры беларусаў;

- ✓ адносіны паміж суб'ектамі вайбер-суполкі і культурнымі традыцыямі, прадстаўленымі ў адукацыйнай прасторы «Вайбер-суполка «Этнакуб»;
- ✓ адносіны паміж мікрапрасторамі, асобаснымі мікрапрасторамі і культурнай адукацыйнай прасторай суполкі;
- ✓ адносіны паміж суб'ектамі вайбер-суполкі і відамі культуратворчай дзейнасці ў адукацыйнай прасторы «Вайбер-суполка «Этнакуб».

Значымымі характарыстыкамі адукацыйнай прасторы сталі наступныя [5], адаптаваныя да нашых умоў: цэласнасць і стабільнасць як элементаў адукацыйнай прасторы, так і сувязей паміж імі пры наяўнасці адзінай педагагічнай канцэпцыі; дыферэнцыяцыя задач і функцый кожнага кампанента і іх інтэграцыя; улік «архітэктурны» ствараемага аб'яднання – усе ўдзельнікі вайбер-суполкі выступаюць як раўнапраўныя стваральнікі адукацыйнай прасторы; дыягностыка адукацыйнай прасторы, улік яе пазітыўнага і негатыўнага патэнцыялаў, вывучэнне патрэб і матываў калектыўных (установа дашкольнай адукацыі) і індывідуальных (педагагічныя работнікі) удзельнікаў; ініцыятыўная дзейнасць «зверху» (адміністратар вайбер-суполкі) і «знізу» (удзельнікі «Этнаклуба» – педагагічныя работнікі).

Такім чынам, пры правільнай арганізацыі функцыянавання, адукацыйная прастора «Вайбер-суполка «Этнакуб» становіцца адным з эфектыўных сродкаў развіцця этнакультурнай кампетэнцыі педагагічных работнікаў. Важна зазначыць, што такая прастора выступае грунтам для нефармальных зносін паміж педагогамі, дапамагае творча раскрыцца кожнаму яе ўдзельніку, а таксама прадэманстраваць свае асабістыя здольнасці, жаданні, выказаць індывідуальныя патрэбы.

ЛІТАРАТУРА

1. **Кахноўская, А. В.** Мадэляванне прасторы этнакультурнага выхавання дзяцей ва ўмовах установы дашкольнай адукацыі: дыс. ... канд. пед. навук: 13.00.01 / А. В. Кахноўская. – Мінск, 2019. – 222 л.

2. **Инструктивно-методическое письмо Министерства образования Респ. Беларусь** “Об организации в 2021/2022 учебном году образовательного процесса в учреждениях образования, реализующих образовательную программу дошкольного образования, образовательную программу специального образования на уровне дошкольного образования, образовательную программу специального образования на уровне дошкольного образования для лиц с интеллектуальной недостаточностью” [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://adu.by/ru/homepage/obrazovatelnyj-protsess-2021-2022-uchebnyj-god/doshkolnoe-obrazovanie-2021-2022.html>. – Дата доступа: 11.01.2022.

3. **Позняков, В. В.** Конструирование воспитательного пространства / В. В. Позняков // Проблемы воспитания. – 2006. – № 5. – С. 4–8.
4. **Позняков, В. В.** Систематическое единство культуры / В. В. Позняков // Человек, общество, свет. – 2003. – № 1. – С. 80–93.
5. **Селиванова, Н. Л.** Современные представления о воспитательном пространстве / Н. Л. Селиванова // Педагогика. – 2000. – № 6. – С. 35–38.